

Doç. Dr. Salih POLATER

YAPAY ZEKÂ EĞİTİMİ VE TELİF HUKUKU

**Avrupa Birliğı, Alman ve Türk Telif Hukukunda
Metin ve Veri Madenciliğı**

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ	VII
KISALTMALAR.....	XIX
GİRİŞ.....	1

BİRİNCİ BÖLÜM YAPAY ZEKÂ EĞİTİMİ, METİN VE VERİ MADENCİLİĞİNE İLİŞKİN TEKNİK VE KAVRAMSAL ÇERÇEVE

1. YAPAY ZEKÂNIN KAVRAMSAL VE TEKNİK TEMELLERİ.....	7
1.1.Yapay Zekâ Kavramı ve Tarihsel Gelişimi	7
1.2.Yapay Zekâda Başlıca Yaklaşımlar ve Sistem Türleri	10
1.2.1. Kural Tabanlı Yapay Zekâ (Rule-Based AI)	10
1.2.2. Makine Öğrenmesi (Machine Learning)	12
1.2.3. Derin Öğrenme (Deep Learning)	13
1.2.4. Üretken Yapay Zekâ (Generative AI).....	14
2. TDM VE YAPAY ZEKÂ EĞİTİMİ.....	15
2.1.Genel Olarak	15
2.2.Verİ Madenciliği (DM) ve Metin Madenciliği (TM) Ayrımı	17
2.3.TDM ve Yapay Zekâ Eğitiminde Teknik Süreç.....	21
2.3.1. Veri Toplama	21
2.3.2. Veri Hazırlama ve Ön İşleme	22
2.3.3. Veri Analizi	24
2.3.4. Model Eğitimi	25
2.4.Ara Sonuç.....	27

İKİNCİ BÖLÜM

AB VE ALMAN TELİF HUKUKUNDA GENEL TDM İSTİSNASI

1. AB VE ALMAN TELİF HUKUKUNDA TDM'YE İLİŞKİN YASAL ÇERÇEVE	29
2. TDM'NİN YASAL TANIMI.....	31
3. GENEL TDM İSTİSNASININ UNSURLARI	36
3.1. Genel Olarak	36
3.2. TDM Kapsamında Bir Faaliyetin Bulunması	38
3.2.1. Genel Olarak	38
3.2.2. Yargı Kararları	39
3.2.2.1. LG Hamburg Kararı	39
3.2.2.2. OLG Hamburg Kararı.....	41
3.2.2.3. LG München Kararı	45
3.2.2.4. LG München GEMA/SUNO Kararı	49
3.2.2.5. ABAD'a Yöneltilen "Like Company/Google Ireland" Davası Kapsamındaki Ön Yorum Sorusu	51
3.2.3. Doktrindeki Görüşler.....	54
3.2.3.1. Genel Olarak.....	54
3.2.3.2. TDM İstisnasını Dar Yorumlayan Görüş.....	55
3.2.3.3. TDM İstisnasını Geniş Yorumlayan Görüş	66
3.2.3.4. TDM İstisnasının Ezberleme Olgusuyla Sınırlandırıldığı Geniş Yorum.....	72
3.2.3.5. Model İçinde Çoğaltma Görüşüne Karşı Yaklaşım.....	76
3.2.4. Ara Özet	81
3.3. Eserlere Hukuka Uygun Şekilde Erişilme	83
3.3.1. Kullanıcının Hukuka Uygun Erişimini Esas Alan Görüş	84
3.3.2. Kaynağın Hukuka Uygunluğunu Esas Alan Görüş	86
3.4. TDM İstisnasının Kapsadığı Haklar ve Kullanım Fiilleri.....	86
3.5. Çoğaltma ve Aktarımların Gerekli Süre Boyunca Saklanması	93

3.6. TDM Kullanımına İlişkin Saklı Tutma Beyanının Bulunmaması .97	
3.6.1. Genel Olarak	97
3.6.2. Saklı Tutma Beyanının İşlevi ve Zaman Bakımından Etkisi .98	
3.6.3. Saklı Tutma Beyanının Açık ve Uygun Olması	99
3.6.4. Çevrim İçi Eserlerde Makine Tarafından Okunabilirlik.....	100
3.6.5. Çevrim İçi Erişilebilir Olmayan Eserlerde Saklı Tutma Beyanı	102
3.6.6. Saklı Tutma Beyanını Yapabilecek Kişiler	103
3.6.7. İspat Yüğü	104
3.6.8. Yargı Kararları	106
3.6.8.1. LG Hamburg Kararı	106
3.6.8.2. OLG Hamburg Kararı.....	109
4. TDM VE YAPAY ZEKÂ EĞİTİMİNE İLİŞKİN GÜNCEL YARGI KARARLARI	116
4.1. Genel Olarak	116
4.2. LG München GEMA/OpenAI Kararı.....	116
4.2.1. Uyuşmazlığın Konusu ve Taraflar	116
4.2.2. Büyük Dil Modellerinin Teknik İşleyişi.....	117
4.2.3. Tarafların Modelde Ezberlemeye İlişkin Görüşleri.....	118
4.2.4. Mahkemenin Usule ve Hak Sahipliğine İlişkin Değerlendirmesi	119
4.2.5. Model İçinde Çoğaltmanın Varlığı	120
4.2.5.1. Yapay Zekâ Eğitiminin Aşamaları ve Ezberlemenin Tespiti.....	120
4.2.5.2. Ezberlemenin Çoğaltma Hakkı Bakımından Değerlendirilmesi.....	121
4.2.6. TDM İstisnasının Yapay Zekâ Eğitime Uygulanması	122
4.2.6.1. Yapay Zekâ Eğitiminin İlke Olarak TDM Kapsamında Değerlendirilebilmesi	122
4.2.6.2. Modelde Ezberlemenin TDM İstisnası Dışında Tutulması	122

4.2.7. Diğer İstisna ve Hukuka Uygunluk Sebeplerinin Değerlendirilmesi.....	124
4.2.7.1. Bilimsel Araştırma ve Tali Kullanım İstisnası.....	124
4.2.7.2. Zımnî Rızanın Bulunmadığına İlişkin Değerlendirme.....	124
4.2.8. Yapay Zekâ Çıktıları Bakımından Telif Hakkı İhlali.....	125
4.2.9. Çıktılara Uygulanabilecek İstisnaların Değerlendirilmesi .	127
4.2.10. Talepler, Kişilik Hakları ve ABAD'a Ön Karar Başvurusu	127
4.2.11. Kararın TDM İstisnası Bakımından Sonucu.....	128
4.3. LG München GEMA/SUNO Kararı.....	128
4.3.1. Uyuşmazlığın Konusu ve Yapay Zekâ Sisteminin İşleyişi ..	128
4.3.2. Tarafların İddia ve Savunmaları.....	129
4.3.3. Mahkemenin Genel Değerlendirmesi.....	132
4.3.4. Eserlerin Model Tarafından Ezberlenmesi.....	132
4.3.4.1. Yapay Zekâ Eğitiminin Aşamaları.....	132
4.3.4.2. Ezberleme Kavramı ve Ezberlemenin Tespiti.....	133
4.3.5. Modelde Ezberlemenin Çoğaltma Hakkı Bakımından Değerlendirilmesi.....	137
4.3.6. TDM İstisnasının Yapay Zekâ Eğitime Uygulanması	139
4.3.7. AB Yapay Zekâ Tüzüğü'nün TDM İstisnasına Etkisi.....	142
4.3.8. Hukuka Uygun Erişim Şartı ve Teknik Koruma Tedbirinin Aşılması.....	143
4.3.9. Umuma İletim.....	144
4.3.10. Yapay Zekâ Çıktılarında Korunan Eserlerin Yer Alması ..	144
4.3.11. Çıktıların Davalıya İsnadı.....	145
4.3.12. Çıktıların Oluşturulması Sırasında Çoğaltma Hakkının İhlali	146
4.3.13. Geçici Çoğaltma İstisnasının Uygulanmaması	147
4.3.14. Dijital Hizmetler Tüzüğü Kapsamındaki Sorumluluk Muafiyetinin Uygulanmaması	148
4.3.15. Bilgi Verme, Tazminat ve Kararın Yayımlanması.....	149

4.3.16. ABD’de Gerçekleştirilen Model Eğitiminin Amerikan Telif Hukuku Bakımından Değerlendirilmesi	149
4.3.17. Kararın TDM İstisnası Bakımından Sonucu.....	151
4.4. Kararların Birlikte Değerlendirilmesi.....	152

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

AB VE ALMAN TELİF HUKUKUNDA BİLİMSEL ARAŞTIRMA AMAÇLI TDM İSTİSNASI

1. GENEL OLARAK.....	155
2. BİLİMSEL ARAŞTIRMA AMAÇLI TDM İSTİSNASININ UYGULAMA ALANI VE ŞARTLARI.....	157
2.1. Bilimsel TDM İstisnasının, Konu Bakımından Kapsamı.....	161
2.2. TDM Faaliyetinin Bilimsel Araştırma Amacıyla Yapılması.....	162
2.3. TDM Faaliyetinin Yetkili Kişi ve Kurumlarca Gerçekleştirilmesi.....	164
2.3.1. Araştırma Kuruluşları.....	164
2.3.2. Kültürel Miras Kurumları.....	167
2.3.3. Bireysel Araştırmacılar	168
2.4. Çoğaltmaların Güvenlik Tedbirleri Alınarak ve Gerekli Süreyle Muhafazası	169
3. TDM BAKIMINDAN SAKLI TUTMA HAKKININ BULUNMAMASI	173
4. ÇOĞALTMALARIN UMUMA ERİŞİLEBİLİR KILINMASI.....	174
5. HAK SAHİBİNİN AĞ VE VERİ TABANLARINI KORUMAYA YÖNELİK TEDBİR ALMA YETKİSİ	176
6. OLG HAMBURG “LAION” KARARI	178
6.1. Olay ve Uyuşmazlık	178
6.2. Genel TDM İstisnası Bakımından Değerlendirme	180
6.3. Bilimsel Araştırma Amacı	181
6.4. Araştırma Kuruluşu Niteliği ve Ticari Amaç	183

6.5. Özel Teşebbüslerin Araştırma Kuruluşu Üzerindeki Etkisi.....	184
6.6. Üç Aşamalı Test	185
7. ARA SONUÇ	187

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

TÜRK HUKUKUNDA TDM’NİN

TELİF HUKUKU BAKIMINDAN

DEĞERLENDİRİLMESİ

1. GENEL OLARAK.....	189
2. TDM BAKIMINDAN ESER SAHİBİNİN HAKLARI.....	193
2.1. Manevi Haklar Bakımından TDM.....	194
2.1.1. Umuma Arz Hakkı	194
2.1.2. Adın Belirtilmesi Hakkı	195
2.1.3. Eserde Değişiklik Yapılmasını Menetme Hakkı.....	196
2.2. Mali Haklar Bakımından TDM	197
2.2.1. Çoğaltma Hakkı.....	197
2.2.2. İşleme Hakkı	200
2.2.3. Yayma Hakkı.....	200
2.2.4. Temsil Hakkı	201
2.2.5. Umuma İletim Hakkı.....	201
2.3. Eğitilmiş Model ve Çıktılar Bakımından Değerlendirme.....	202
2.3.1. Eğitilmiş Model	203
2.3.2. Yapay Zekâ Çıktıları.....	204
2.4. Ara Sonuç	205
3. TDM BAKIMINDAN ESER SAHİBİNİN HAKLARININ	
SINIRLANDIRILMASI	206
3.1. Genel Olarak	206
3.2. Kamu Düzeni Amacıyla Kullanım	207
3.3. Mevzuat ve İçtihatlarla İlişkin Serbest Yararlanma	208
3.4. Nutuklara İlişkin Serbest Yararlanma	210

3.5. Eğitim ve Öğretim Amaçlı Sınırlandırmalar	210
3.5.1. Temsil Serbestisi.....	211
3.5.2. Eğitim ve Öğretim İçin Seçme ve Toplama Eserler.....	211
3.6. İktibas Serbestisi.....	213
3.7. Gazete İçerikleri.....	215
3.8. Günlük Olaylara İlişkin Haberler.....	215
3.9. Şahsen Kullanma Serbestisi.....	216
3.10. Kamuya Açık Yerlerde Bulunan Güzel Sanat Eserleri.....	220
3.11. Ara Sonuç.....	221
4. TÜRK HUKUKUNDA TDM'YE YÖNELİK DE LEGE FERENDA DÜZENLEME ALTERNATİFLERİ	222
4.1. Türk Hukuk Doktrinde İleri Sürülen Görüşler.....	222
4.2. Yabancı Ülke Uygulamalarına Genel Bakış.....	226
4.2.1. Genel Olarak	226
4.2.2. Japon Hukuku	227
4.2.3. Amerika Birleşik Devletleri Hukuku	231
4.2.4. Birleşik Krallık Hukuku.....	238
4.3. Değerlendirme	241
4.3.1. Düzenleme İhtiyacı ve Temel Esaslar.....	241
4.3.2. De Lege Ferenda Düzenlemenin Hukukî Sınırları	244
4.3.3. Bilimsel Araştırma Amaçlı TDM	246
4.3.4. Genel TDM Bakımından Düzenleme Alternatifleri	247
4.3.4.1. İzin ve Bireysel Lisans	248
4.3.4.2. Hak Saklı Tutmaya Dayalı Model	249
4.3.4.3. Kanunî Kullanım ve Ücret Hakkı	249
4.3.4.4. Genişletilmiş Kolektif Lisanslama.....	251
4.3.4.5. Ücret ve Hak Saklı Tutmayı Birleştiren Model	253
4.3.4.6. Ara Sonuç	254
4.4. Bilimsel ve Genel TDM Bakımından Ortak Şartlar	255
4.4.1. Hukuka Uygun Erişim.....	255
4.4.2. Kopyaların Muhafazası ve Güvenliği.....	256

4.4.3. Şeffaflık.....	257
4.5. Yapay Zekâ Eğitimi, Eğitilmiş Model ve Çıktılar	258
4.6. Ara Sonuç.....	259
SONUÇ	261
1. Çalışmanın Temel Sonuçları.....	261
2. AB ve Alman Hukukunun TDM Bakımından Değerlendirilmesi	262
2.1.Genel TDM İstisnası ve Yapay Zekâ Eğitimi.....	262
2.2.Bilimsel Araştırma Amaçlı TDM	264
3. Türk Hukukunda Mevcut Durum	265
4. Türk Hukuku İçin De Lege Ferenda Düzenleme Alternatifleri	266
4.1.İki Kademeli Düzenleme.....	266
4.2.Bilimsel Araştırma Amaçlı TDM	267
4.3.Genel TDM.....	268
4.4.Ortak Şartlar.....	268
4.5.Yapay Zekâ Eğitimi, Eğitilmiş Model ve Çıktılar	269
5. Genel Değerlendirme.....	269
KAYNAKÇA.....	271